HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואי לא קבליה עליה באלוה. אלא לכבוד המלך השתחוה לו לא כלום הוא דהא לא אכוין לשם עבודת כוכבים: **אלא לאו.** שעבד עבודת כוכבים מאהבה ומיראת אדם כסבור שמותר לעשות והאי אומר מותר כי האי גוונא דידע ליה לאיסור עבודת כוכבים בכל עבודות שלה לאו העלם דבר קרי לה אע"פ שנעלם ממנו איסור אהבה ויראה שאין זו מגוף האיסור אלא מ"מ נעלם ממנו עיקר עבודת כוכבים באחת מעבודותיה כסבור שעבודה זו מותר לה: **ורבא אומר לך.** לא הוי שגגת מעשה הכי אלא באומר מותר לעבוד עבודת כוכבים כסבור אין עבודת כוכבים בתורה: **אומר מותר היינו העלם דבר.** ובהא אפילו רבנן מודו: ומשני אומר מותר דקאמינא היינו דקא עקר לה לגמרי: **העלם דבר קיום מקצת וביטול מקצת.** כגון יש עבודת כוכבים בתורה שלא לזבוח ושלא לקטר אבל המשתחוה מותר: **אינו חייב אלא אחת.** וכל עבודותיה באחדה אחת הן לא תעבדם (שמות כ) הלכך אין כאן חלוק חטאות: **פוק תני לברא.** דטעות הוא ולקמן מפרש טעמא: **הבערה.** שילאה מכלל לא תעשה כל מלאכה (שם) דשבת: **נלאו יצאו.** להוציאה מחומרי שאר מלאכות וללמד עליה שאינה לא בכרת ולא במיתה אלא בלאו: **אחלק.** לחלוק ולומר לך מה זו מיוחדת שהיא מאבות מלאכות הנעשית במשכן וחייב עליה הכתוב בפני עצמו שפרט לה לבדה אף כל שהוא אב מלאכה אם עשאן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת דכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא: **השתחואה נמי נלאו יצאה.** לקמן (דף סג.) אמר שלש השתחואות נאמרו באחרת עבודת כוכבים אחת לשלא כדרכה לכדאמרן לעיל (פ:) אחרה מיין ת"ל לא תשתחוה ואחת לכדרכה ואחת לחלק מה השתחואה מיוחדת מעשה לעצמו וחייב עליה בעצמה אף כל עבודה ועבודה בשוגג חייב עליה חטאת לעצמה. ותנא דר' יוסי סבירא ליה כר' יוסי דהשתחואה יתירא לאו לחלק יצאה אלא ללמד עליה שהיא בלאו ולא בכרת ואין חטאת על שגגתה ואע"פ שחייבין עליה מיתה דהא גבי סקילה כתיב (דברים יז) וישתחו להם מיהו מכרת ומחטאת אפקה הלכך לא משכחת קרא בעבודת כוכבים לחלק: **מאחת מהנה.** גבי חטאת כתיב פעמים שחייב חטאת אחת על כולן כגון שוגג בשבת כסבור אין היום שבת אבל יודע היה שכל מלאכות שהוא עושה אסורות בשבת מביא קרבן אחד דחדא שגגה היא ופעמים שחייב על כל אחד ואחד כגון שהזיד בשבת ויודע שהוא שבת היום ויש שבת בתורה ושגג במלאכות שלא היה יודע שהמלאכות הללו אסורות אלא מלאכות אחרות חייב על כל אחת ואחת שיש כאן שגגות הרבה: ר' יונתן מפרש טעמא דר' יוסי היכי משמע ליה האי מהאי קרא: **ועשה מאחת מהנה.** הוה ליה למכתב ועשה אחת מהנה אי נמי ועשה מהנה אי נמי ועשה אחת ולישתוק מדכתביהו הכי ש"מ למדרש כל חד וחד לחודה לחייבו על אחת ועל מאחת כלומר מקצת העבירה על הנה ועל מהנה כדמפרש הנה אבות מהנה תולדות. ולמדרשיהו נמי כי הדדי הכי מדסמכי להדדי: **אחת שהיא הנה.** כלומר פעמים שהוא חייב על מצוה אחת חטאות הרבה והנה שהיא אחת פעמים שאינו חייב אלא אחת על מצות הרבה והכי משמע מאחת מחייב הנה מהנה מחייב אחת מדכתיב מ' יתירא. והשתא מפרש לה אחת כשעשה עבירה שלימה שנתכוין לכתוב שמעון וכתבו כולו מאחת על מקצתו נמי מחייב כגון נתכוין לכתוב שמעון ולא כתב אלא שתי אותיות חייב. ולהכי נקט שמעון משום דשתי אותיות דאשונות הוו להו שם במקום אחר כגון שם בן נח וה"ה גד מגדיאל דן מדניאל אבל נתכוין לכתוב שם אחר כגון נפתלי ולא כתב ממנו אלא שתי אותיות לא מיחייב שאין כאן מלאכה בשום מקום: **מהנה תולדות.** דנפקא לן מדלמי להו לאבות והיינו מהנה כלומר מן הדומות לשם: **אחת שהיא הנה.** דלמרן לעיל פעמים שמתחייב על כל אחת ואחת דהיינו על אחת הנה על מצוה אחת כמה חטאות כגון עושה מלאכות הרבה בזדון שבת ושגגות מלאכות כדפרישית לעיל דיש כאן שגגות הרבה: **שגגת שבת וזדון מלאכות.** יודע שמלאכות הללו אסורות בשבת אבל כסבור אין שבת היום כולה חדא שגגה היא: **דכולי עלמא נחלק יצאה.** דהכל מודים דכל היוצא מן הכלל ללמד על הכלל כלו יצא אי לא נפקא לן מדוכתא אחריתי ומשום הכי אמר ליה פוק תני לברא דאפילו לרבי יוסי חייב על כל אחת ואחת: **תיפוק לי מאחת מהנה.** לרבי אבא פריך נהי דמתניתין רבי יוסי היא דהשתחואה נלאו יצאה מיהו תיפוק לן דחייב על כל אחת ואחת מהנה כדנפקא ליה לרבי יוסי בשבת דהא האי קרא גבי חטאת סתמא כתיב ונדרשיה נמי בעבודת כוכבים הכי אחת ועשה אחת שעשה עבודה שלימה כגון זבוח מאחת ועשה מאחת כגון שחט שור שמן אחד לעבודת כוכבים דאשכחן ליה הכשר גבי חטאת העוף בפנים: **שבר מקל לפניה.** לשם עבודת כוכבים דדמי לשחיטה ששובר מפרקתה וכגון דדרכה לעובדה במקל כדאמרינן בסמ' עבודת כוכבים בפ' ר' ישמעאל (דף נא.) עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל שבר מקל לפניה חייב: **אחת שהיא הנה.** פעמים שהוא חייב על עבודה אחת חטאות הרבה כגון שעבד עבודות הרבה: **בזדון עבודה כוכבים ושגגת עבודות.** דיודע שעבודת כוכבים אסורה בזבוח אבל כסבור שמותר לקטר ולנסך ולהשתחוות: **האי שגגת עבודה כוכבים היכי דמי.** כלומר היכי מתוקם קרא בעבודת כוכבים הא לא משכחת לה שגגת עבודת כוכבים בזדון עבודות הלכך לא נפקא לן בעבודת כוכבים חלוק מלאכות מהכא: **אלא מאהבה ומיראה.** יודע שאסורה עבודת כוכבים בעבודות הללו אבל שגג בכך כסבור שאין עבודת כוכבים בתורה מאהבה ומיראת אדם והוי כשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות דמחייב חדא: **אלא באומר מותר.** כסבור אין עבודת כוכבים בתורה ונהי דלא הוי שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות אלא שגגת זה וזה מיהו קרא דקאמר הנה שהיא אחת בהכי מוקים לה: **דבעא מיניה רבא מרב נחמן.** במסכת שבת פרק כלל גדול (דף ע:): **להני קראי.** האי אחת והאי הנה: **ואילו בעבודה כוכבים (הגן) [חניא].** לעיל [פא:] ושוין רבי וחכמים שכהן משיח בשעירה כיחיד: **וחו לא מידי.** ליכא לשנויי מידי הלכך לא נפקא לן חלוק מלאכות בעבודת כוכבים מהכא אלא מהשתחואה כאתקפתא דרב יוסף. והא דרבי זכאי דפטר לה בחדא נפקא (לקמן דף סג.) מלא תעבדם הכתוב עשאן עבודה אחת: הכי

אסורות בשבת אבל שבת אבל שבת היום (שם). **העלם זה וזה בידו.** שבת ומלאכות, מהו. חייב אחת על כולן או על כל אחת ואחת (שם). **ותו לא מידי.** אין לדון אחר דבר זה (סוכה לו:) **תו ליכא לאקשויי מידי** (ערובין קג:) אין לבאר על כך (יבמות לט. קדושין כא:) אין להקשות על דבר זה (ע"ז כג. סד.) אין להקניט בדבר זה (לקמן סז:).

ואי לא קבליה עליה באלוה לא כלום הוא אלא לאו מאהבה ומיראה ורבא אמר לך לא באומר מותר אומר מותר היינו העלם דבר באומר מותר לגמרי העלם דבר [א]קיום מקצת וביטול מקצת [ב]תני רבי זכאי קמיה דרבי יוחנן זיבח וקיטר וניסך [ג]והשתחוה בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת אמר ליה [ד]פוק תני לברא אמר רבי אבא הא דאמר ר' זכאי מחלוקת ר' יוסי ורבי נתן דתניא [ה]הבערה ללאו יצאה דברי רבי יוסי ורבי נתן אומר לחלק יצאה למאן דאמר הבערה ללאו יצאה השתחואה [ו] נמי ללאו יצאה למ"ד הבערה לחלק יצאה השתחואה נמי לחלק יצאה מתקיף לה רב יוסף דילמא עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם הבערה ללאו יצאה דנפקא ליה חילוק מלאכות [1]מאחת מהנה [ז]דתניא ר' יוסי אומר ועשה מאחת מהנה פעמים שחייב אחת על כולן פעמים שחייב על כל אחת ואחת [ח]וא"ר יונתן מאי טעמא דרבי יוסי דכתיב ועשה מאחת מהנה אחת מאחת הנה מהנה אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת אחת שמעון מאחת שם משמעון הנה אבות מהנה תולדות אחת שהיא הנה [2]זדון שבת ושגגות מלאכות הנה שהיא אחת [3]שגגת שבת וזדון מלאכות אבל הכא דלא נפקא ליה חילוק מלאכות מדוכתא אחריתי דכולי עלמא השתחואה לחלק יצאה חילוק מלאכות דעבודת כוכבים נמי תיפוק ליה מאחת מהנה אחת זביחה מאחת סימן אחד הנה אבות זיבוח קיטור ניסוך והשתחואה מהנה תולדות [4]שבר מקל לפניה [5]אחת שהיא הנה זדון עבודת כוכבים ושגגת עבודות הנה שהיא אחת [6]שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות האי שגגת עבודת כוכבים היכי דמי אי קסבר בית הכנסת הוא והשתחוה לו הרי לבו לשמים אלא דחזא אנדרטא וסגיד ליה אי קבליה עליה מזיד הוא אי לא קבליה עליה לא כלום הוא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר [7]אלא באומר מותר תפשוט [8]דבעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו תיפשוט [9]דאינו חייב אלא אחת הא לא קשיא ותפשוט ומי מצית מוקמת להני קראי בעבודת כוכבים דאילו הכא כתיב במשיח פר ובנשיא שעיר וביחיד כשבה ושעירה ואילו בעבודת כוכבים תנן ושוין שבשעירה כיחיד [10]ותו לא מידי כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר הכי

ורבא אמר [לך] לא באומר מותר. ובריש הגולין (מכות דף ז. ושם) דממעט רבא מבשגגה פרט לאומר מותר התם גרס רבה דעני אביי בתריה לי נמי גבי גלות טובא בשגגה כתיבי [ט]: **מאי טעמא דר' יוסי.** בפ' כלל גדול (שבת ד' ע.) פ"ה דאכתי מ"ס דמאחת ומ"ס דמהנה למאי אתו ולשון מ"ט לא משמע כן ויש לפרש מ"ט דר' יוסי הא לשמעון ולשם משמעון לאבות ולתולדות אינטריך ומפרש משום דאסמכינהו אהדדי דרשינן נמי אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת: **העלם**

מוסף רש"י

ואי לא קבליה עליה באלוה לא כלום הוא. דכיון דלא נעשה לשם עבודת כוכבים, השתחואה דידיה לאו כלום היא (כריתות ז.). **הבערה ללאו יצאה.** שהיתה בכללו לא תעשה כל מלאכה, חזרה והוציאה מכללו ופרט בה לאו לעצמה, לומר לך שאינה במיתת כ"ד כשאר מלאכות אלא בלאו זה לבדו (פסחים ה: וכעי"ז יבמות ו: ולעיל לה:) שאין חייבין עליה כרת וסקילה כשאר מלאכות אלא מה שאמור בה (שבת ע.). **לחלק יצאה.** שלא תאמר אינו חייב סקילה עד שיתכלל שבת בכל מלאכות, לכך יצאה הבערה מן הכלל לחלק, מה הבערה מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייב עליה כרת וסקילה בפני עצמה, אף כל שהיא אב מלאכה (יבמות ו:) לו: שלא תאמר העושה אחרבעה לו ממשה אבות מלאכות בשוגג אינו חייב אלא אחת, דהא חד לאו איכא בכולהו וחד כרת, לפיכך פרט בה בפני עצמה להקיש אליה, מה היא מיוחדת וחייבין עליה לעצמה כו' (פסחים ה: וכעי"ז לעיל לה:). **ועשה מאחת מהנה.** האמור לענין חטאות, הוה ליה למכתב ועשה אחת ולשתוק, אייתר ליה שארא, מ"ס דמאחת וכל תיבת מהנה לדרשה ודרוש הכי פעמים שכל מעשה עבירותיו אשוב אחת ופעמים שהוא קרוי הנה לשון רבים (שבת ע.). **מאי טעמא דר' יוסי.** כלומר מאי דריש ביה, דאכתי מ' דמהנה ומ' דמאחת למאי אתא (שם). **אחת מאחת הנה מהנה.** אחת הוה ליה למכתב וכתיב מאחת, וכן נמי הנה הוה ליה למכתב וכתב מהנה, ודרוש אחת והנה בלא מ"ס הכי, פעמים אחת שהוא הנה, שבת אחת לבדו הוא מחלל ויש כאן חטאות הרבה, דאזלי בתר מלאכות, ופעמים הנה שהיא אחת, מלאכות הרבה עשה ואינו חייב אלא אחת, דבהנך תרי גווני איכא למשמע ועשה אחת וחייב הנה ואיכא למימר נמי הכי ועשה אחת הנה, עשייתו הוי אחת אע"פ שהן הנה ומ"ס ימיהה לרבות שהכותב שם משמעון, דאע"ג שנתכוין לעשות תיבה גדולה, הוציא ושתי אותיות הרלשונות שם במקום אחר הן חייב, והיינו מאחת, מקצת המלאכה ולא כולה, חייב חטאת (שם ועי"ש קג:). **מהנה תולדות.** לרבות תולדות, כלומר היולאות מן הבאות (שם ע:). **אחת שהיא הנה.** דלמרן שחייב על כל אחת ואחת מאי היא, כגון שעשאן בזדון שבת ושגגת מלאכות, דאיכא שגגות טובא (שם). **הנה שהיא אחת.** דלמרן פעמים שחייב אחת על כולן מאי היא, כגון שגגת שבת וזדון מלאכות, דיודע שהמלאכות

מסורת הש"ס

א) שבת עב:, ג) [עי' תוס' לקמן סג. ד"ה מ"ר אמין], ג) [שבת קו. וש"נ], ד) לעיל לה: שבת ע. יומות ו: [ולקמן לג: כריתות כ:], ה) שבת ע. קג: כריתות ג., ו) [בשבת ד [מיי' פ"ג מהל' ע"ז הל"ד טוש"ע י"ד סי' קלט סעי' ג]:

קמ ה ו ז מיי' פ"ז מהל' שגגות הלכה ה:

קמא ח מיי' שם הלכה ד:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִּשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה:

ויקרא ד ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' השתחוואה נמי נלאו וכו' השתחוואה נמי לחלק:

עין משפט נר מצוה

קלז א מיי' פט"ו מהל' שגגות הלכה ה סמג עשין ריז:

קלח ב מיי' שם פ"ז הלכה ג:

קלט ג מיי' שם הלכה ב:

קמ ה ו ז מיי' פ"ז מהל' שגגות הלכה ה:

קמא ח מיי' שם הלכה ד: